

A MOZDULATMŰVÉSZET ELSŐ MAGYAR CENTRUMA - Kapás u. 55.

„A mozdulatművészet első magyar centrumává 1924-25-ben vált a jelenlegi Budai Táncklub épülete, amikor a Franciaországból hazatért Dr. Dienes Valéria - Henri Bergson filozófus és Isadora Duncan táncművész tanítványa, értékeik közvetítője és képviselője, az első magyar mozdulattudós, táncművész – által kimunkált Orkesztika Iskolájának adott helyet.

Dienes Valéria életrajza

Született- 1879.05.25. Szekszárd

Elhunyt - 1978.06.08. Budapest

Leánykori neve - Geiger Valéria

Iskolái – Pázmány Péter Katolikus Egyetem, esztétika és matematika doktorátus 1905.

Foglalkozása – műfordító, filozófus, koreográfus, író

Kitüntetései – Baumgarten-díj 1934.

Házastársa - Dienes Pál

Gyermekei – Dienes Gedeon és Dienes Zoltán Pál

Geiger Gyula és Benczelits Erzsébet leánya. A budapesti Erzsébet Nőiiskolában szerzett „polgári-iskolai” matematikatanítónői oklevelet, majd 1904 és 1905 között a Zeneakadémián zongorát és zeneszerzést tanult, a Pázmány Péter Tudományegyetemen matematikát és fizikát hallgatott, filozófiából, matematikából és esztétikából doktorált (1905), s 1905. november 15-én Budapesten, a Ferencvárosban házasságot kötött Dienes Pál matematikussal,[3] akivel utóbb részt vett a Galilei Kör munkájában, 1922-ben váltak el.[4] Közös matematikai témájú írásaikat hazai és francia szaklapok közölték; pszichológiai és filozófiai tanulmányait az Athenaeumban, a Huszadik Században és a Nyugatban jelentette meg.

Párizsban nagy hatással volt rá Henri Bergson – tanulmányt is írt róla Bergson lélektana címmel. Műveit egyedül ő fordította le magyarra. Bergson mozdulatpszichológiai elméletének és a Duncan-testvérek mozgásművészeti tevékenységének hatására a tánccal kezdett foglalkozni: kialakította mozdulatművészeti rendszerét, melyet orkesztikának nevezett el. 1915-ben Budapesten megnyitotta Orkesztikai Iskoláját, amelyet (1919-1923 közötti emigrációja miatti szünettel) 1944-ig vezetett. A Hajnalvadás című mozdulatdrámájával léptek fel először 1924-ben, majd több művét adták elő, melyeket Bárdos Lajossal írt a misztériumjátékok mintájára. 1927-ben lett az Aquinói Szent Tamás Filozófiai Társaság tagja. 1934-ben pedig a magyar filozófiai nyelv fejlesztéséért Baumgarten-díjat kapott (fordított Hume, Descartes, Locke, George Berkeley, Teilhard de Chardin műveiből), valamint szemiotikával is foglalkozott.

Alakját Babits Mihály a Halálfi című munkájában Hintáss Gitta alakjában örökítette meg. Édesapja és szudétanémet nagyszülei Brünnből telepedtek át a monarchiabeli Magyarországra.

Művei:

- Geiger Valéria: Valóság-elméletek. Doktori disszertáció; Athenaeum Ny., Bp., 1905[5]
- A zenei alkotás és hatás lélektanáról; Deutsch, Bp., 1906 (A Huszadik Század könyvtára)
- A mai lélektan főbb irányai, 1-2.; Haladás, Bp., 1914
- Az Orkesztikai Egyesület programja; Révai Ny., Bp., 1928
- A Szent Imre misztérium mozdulatdráma szövegkönyve; Madách Ny., Bp., 1931
- Dienes Valéria–Bárdos Lajos: Áve, Világ Királynéja! Kilenc ének Szűz Mária tiszteletére; Szalézi Művek, Rákospalota, 1944
- A mozdulatról; terfv., ill. Békés Rozi; Magyar Iparművészeti Főiskola, Bp., 1979
- Hajnalvárás; vál., szerk. Belon Gellért; Szt. István Társulat, Bp., 1983
- Miénk az idő; vál., szerk. Rozgonyi Péter, Rozgonyiné Bóna Ilona; Szt. István Társulat, Bp., 1983
- Dienes Valéria; bev., gyűjt., összeáll. Tóttós Gábor; IV. sz. Általános Iskola, Szekszárd, 1991
- Orkesztika – mozdulatrendszer; szerk., bev. Dienes Gedeon; Planétás, Bp., 1996
- A plasztika profil tagozata; ill. Fenyves Márk; Orkesztika Alapítvány, Bp., 2000 (Mozdulatművészeti sorozat)
- Az orkesztika iskola története képekben; vál. Fenyves Márk; Orkesztika Alapítvány, Bp., 2001 (Mozdulatművészeti sorozat)
- Dienes Valéria önmagáról; szerk., életrajzi bev. Szabó Ferenc; Agapé, Szeged, 2001 (Mai írók és gondolkodók)
- A tánc reformja "a mozdulatművészet vonzásában". Mozdulattudomány, filozófia, pszichológia, pedagógia, művészetelmélet. Táncelméleti szöveggyűjtemény; bev., sajtó alá rend. Fenyves Márk, Dienes Gedeon; Orkesztika Alapítvány, Bp., 2016 (Mozdulatművészeti sorozat)
- Dienes Valéria (1879–1978) életrajza és műveinek jegyzéke /In: Ponticulus Hungaricus (Dienesék levelei Babitshoz) V. évfolyam 7–8. szám 2001. július–augusztus
- Fordítása: Bergson: Teremtő fejlődés, Az Akadémia filozófiai könyvtára (2), Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1930
- Dienes Valéria művei a MOKKA katalógusban

A Kapás utca 55. sz. alatti térben ihletődött és formálódott Dienes Valéria: Hajnalvárás című, nemzetközi hírű mozgásművészeti alkotásának koreográfiája és megvalósítása is. Az iskola rendkívül népszerű volt, látóhatói között találhatjuk meg a Zichy család grófkisasszonyait is. Az Orkesztika Iskola tanítványai a Zeneművészeti Főiskolán is tartottak táncbemutatókat.”

Források:

A KÖZMŰVELŐDÉS HÁZAI BUDAPESTEN 2.- Slézia Gabriella. Budapest művelődési Központ 2003.

Wikipédia

Vámos Éva: Dienes Valéria. In: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig. Főszerk. Nagy Ferenc. Budapest: Better; MTESZ; OMIKK. 1997. 250-251. o. ISBN 963-85433-5-3

Dienes Valéria, az első magyar professzornő ifjúkora; tan., gyűjt., szöveggond. Töttös Gábor; szerzői, Szekszárd, 2003